

Rotterdamse Dierenroute

een stadswandeling langs dierenbeelden en ornamenten

Rotterdam als Dierenmuseum

We zijn omringd door stenen en bronzen dieren die naar ons kijken, vaak vanaf grote hoogte, zonder dat we het door hebben. Bijna overal kom je ze tegen. Deze nieuwe stadswandeling staat in het teken van dierenkunst en leidt je langs bekende en minder bekende dieren door de straten van Rotterdam.

Rotterdam is na de Tweede Wereldoorlog als een feniks herrezen uit de as van haar verleden. De stad is nu een toonbeeld van moderniteit, maar als je goed kijkt zie je tussen alle moderne en vernieuwende architectuur verrassend veel beelden, ornamenten en reliëfs met dieren. Een prachtige collectie dierenkunst in de openbare ruimte die je op ieder moment kunt bekijken.

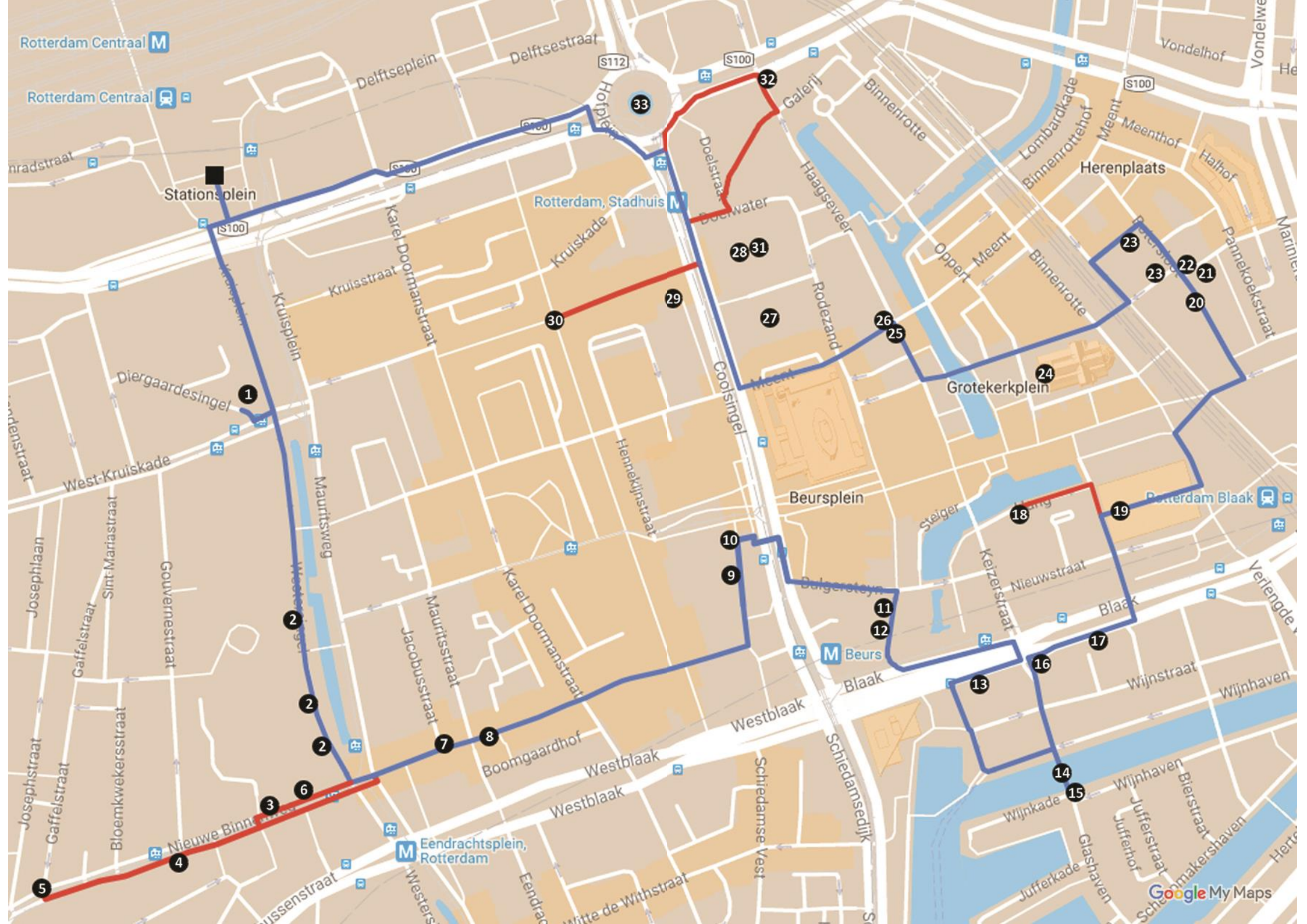
Sommigen kunstwerken zijn van voor de oorlog, maar de meeste van erna. Dat varieert van de grote arend op het 17^e eeuwse Schielandshuis tot de koe, slak en vlinders op het plafond in de Markthal. Ook dieren die zijn verbonden met het maritieme karakter van de stad ontbreken niet, zoals vissen en zeepaardjes.

Vaak gaat er achter deze kunst een diepere betekenis schuil. Veel beeldende kunstenaars maakten namelijk gebruik van symboliek in hun werk. Die symboliek is ook duidelijk zichtbaar op het stadhuis waarop leeuwen, honden, hanen, arenden, rammen en zelfs een pelikaan met jongen de functie van het gebouw benadrukken.

Over het welzijn van déze dieren hoeven we ons geen zorgen te maken, hoewel... ook zij vragen om zorg en aandacht. Het zou zonde zijn als ze uit het straatbeeld verdwijnen.

Geniet van deze bijzondere stadswandeling die je op elke hoek weer kan verrassen met een nieuw kunstwerk.

Henny van Rij & Jolanda Roovers

Rotterdam Centraal M

Rotterdam Centraal

Stationsplein

Rotterdam, Stadhuis M

Beurs M

Eendrachtsplein, Rotterdam M

Google My Maps

STARTPUNT ROUTE

De route start bij het NS-station Rotterdam Centraal. Vanaf hier kun je een ronde van 4,5 km door het centrum van Rotterdam lopen.

Je kunt de route ook uitbreiden met een wandeling door het Scheepvaartkwartier en Museumpark. De route wordt dan 7 km. Je start dan bij het Wereldmuseum aan de Willemskade 22-25 en loopt van het Wereldmuseum naar het NS-station Rotterdam Centraal. Voor de bereikbaarheid van het Wereldmuseum, zie www.wereldmuseum.nl.

De beschrijving vanaf het Wereldmuseum start bij nr. 34.

Als je start bij het NS-station Rotterdam Centraal verlaat het station dan bij de uitgang Stationsplein/ Centrumzijde, zodat je uitkomt aan de voorzijde van het station. Hier kun je als je op het Stationsplein staat achter je de moderne overkapping van het station uit 2014 zien die is ontworpen door Jan Benthem. Deze overkapping wordt ook wel de Haaienbek genoemd.

Steek het Stationsplein over en loop rechtdoor via het zebrapad het Weena over naar het Kruisplein recht voor je. Blijf rechtdoor lopen over de promenade. Aan het einde ga je rechtsaf de West Kruiskade op en daarna meteen weer rechts, schuin terug de Diergaardesingel op. Iets verder aan de rechterkant op het pleintje zie je het beeld 'Zebra in de nesten'.

1. Zebra in de nesten (2015)

Herman Lamers, Diergaardesingel

Op 12 mei 1940 werd de dierentuin van Rotterdam 'Diergaarde Blijdorp' zwaar beschadigd door bommen. Veel dieren kwamen om en een aantal ontsnapte. Zo liep er volgens de verhalen een zebra op de Diergaardesingel en zwommen er zeeleeuwen rond in de singels. Het kunstwerk is een eerbetoon aan die verhalen. Het toont een zebra die de weg kwijt is en op een vogelnest is beland. Hij kijkt richting Blijdorp.

Loop dezelfde weg terug naar het Kruisplein en steek de West-Kruiskade over. Vervolg de route rechtdoor over de Westersingel. Het leukste is om langs het water in het midden van de Westersingel te lopen, omdat hier ook de 'Beeldenroute Westersingel' met diverse kunstwerken is. Blijf wel aan de rechterzijde van het water lopen. De beeldenroute start bij het verzetsmonument 'Ongebroken verzet 1940-1945', bestaande uit een bronzen beeld van een staande mannenfiguur. Langs de Westersingel staan diverse oude panden die zijn gebouwd tussen 1870 en 1900. Op een aantal panden zijn dierenornamenten te zien.

2. Dierenornamenten op panden Westersingel

Westersingel 28, 42 en 48

Nr. 28: Hier was vroeger de Arbeidersverzekering- en Depositobank gevestigd. De uil boven de deuren symboliseert wijsheid.

Nr. 42: Op dit kantoorpand zijn acht gouden leeuwenkoppen aangebracht.

Symboliek van de leeuw

De leeuw wordt gezien als de koning der dieren en komt daarom het meeste voor in de Europese heraldiek of wapenkunde. Daarnaast zijn leeuwen, leeuwenkoppen en leeuwenpoten veelvuldig gebruikt om gebouwen, toegangspoorten, monumenten, fontein, meubels etc. te decoreren. Ze symboliseren o.a. kracht, moed, (koninklijke) macht en waakzaamheid. Tijdens deze stadswandeling zul je regelmatig leeuwen tegenkomen.

Nr. 48: Dit pand is gebouwd tussen 1896 en 1898 door de architect en schilder Henri Minderop (1870 - 1946) en heeft meerdere dierenornamenten. Helemaal bovenaan op het middelste kanteel is de gevleugelde staf met twee slangen van de Romeinse god Mercurius afgebeeld. Rechts daaronder zit een arend, koning onder de vogels. In het midden op de gevel daaronder is een vleermuis te herkennen. Hier is dit nachtdier mogelijk gebruikt als symbool van waakzaamheid. Halverwege de gevel links zie je een kat met een balletje, mogelijk als symbool van huiselijkheid of misschien wel het favoriete dier van de

eerste bewoner. Rechts daarvan is een grote leeuwenkop die hier met open bek is afgebeeld als bewaker van het pand. Op de houten deur staan drie kleine leeuwenkoppen.

Loop door tot de kruising. Je hebt nu de keuze om rechts de Nieuwe Binnenweg in te gaan of links de Oude Binnenweg in te lopen. Als je de Nieuwe Binnenweg inloopt (omweg van 800 meter) loop dan tot nummer 29A aan de rechterzijde van de straat en lees verder bij punt 3.

Als je linksaf de Oude Binnenweg inloopt, lees dan verder bij punt 7.

3. St. Jansplaats (1923)

Nieuwe Binnenweg 29A

Sint Jansplaats is een voormalig arm- en weeshuis. Op de voorzijde van het gebouw staat een pelikaan met twee jongen. De pelikaan verwondt zichzelf om met bloed haar jongen te voeden. Het beeld staat symbool voor Jezus' zelfopoffering aan het kruis: zijn bloed vloeide tot heil van de mensen. Aan de rechterzijde van het gebouw is een vredesduif in oranje steen te zien.

Steek iets verderop via het zebrapad de Nieuwe Binnenweg over en ga rechts. Links vanaf nummer 38 staat een wooncomplex met diverse geveltableaus.

4. Gevelornamenten Zodiac (1938)

Adriaan van der Plas (1899 - 1974), Nieuwe Binnenweg 38 - 116

Dit wooncomplex werd zo ontworpen dat het aan de buitenzijde niet te saai zou zijn. Op de gevel werden daartoe ook 26 geglazuurde geveltableaus ter versiering aangebracht met afbeeldingen van de dierenriem en de vier jaargetijden. Ook in de ronde glas-in-lood-ramen boven de portieken zijn diverse dieren te zien.

Als je bij nummer 102 bent, kijk dan even naar de overkant. Je kijkt de Gaffelstraat in. Op het linker hoekpand zie je bovenaan tegen de gevel een muurschildering van een man met vleugels staande op een geblinddoekte ezel.

5. Muurschildering (1992)

Breyten Breytenbach, hoek Nieuwe Binnenweg 113/Gaffelstraat

Deze muurschildering verbeeldt een gevangen schrijver staande op een geblinddoekte ezel die verlangt naar de vrijheid (verbeeld met de vlinder). Rechts van de gevangen schrijver staat een rij namen van schrijvers die in verband met hun werk gevangen werden gezet.

Deze muurschildering heeft te maken met het poëzie festival 'Poetry International' dat destijds jaarlijks een ereprijs toekende aan een dichter die om zijn literaire activiteiten gevangen werd gehouden. Diens naam werd toegevoegd aan de ornamentenlijst en doorgehaald wanneer hij vrij kwam. Breyten Breytenbach zat gevangen van 1975 - 1982. Hij kreeg de prijs in 1981.

Loop weer terug naar het begin van de Nieuwe Binnenweg en stop bij nummer 12/14 ter hoogte van de Tuinderstraat. Hier zie je aan de overkant van de straat bovenop het pand van nummer 19 een arend.

6. Arend en twee kikkers (1906)

Dijkman, Nieuwe Binnenweg 19

Dit pand is gebouwd in opdracht van Rutten's Brouwerij De Zwarte Ruiter uit Maastricht, één van de eerste brouwerijen die zijn bier landelijk probeerde te verkopen. Rutten had destijds verschillende cafés in Rotterdam. Na de Eerste Wereldoorlog nam Heineken de brouwerij over en verdween de Zwarte Ruiter van de Binnenweg om plaats te maken voor een winkel. Daarna volgde weer horeca.

Op de top van het pand is een arend te zien, de koning onder de vogels. Misschien

weerspiegelde dit beeld de ambities van Rutten's Brouwerij. Halverwege tegen de gevel zie je twee kikkerhoofden (waterdieren) die dienen als waterspuwers maar ook symbool voor bier waarvoor water het belangrijkste ingrediënt is.

Symboliek van de arend

De arend wordt gezien als de heerser van het luchtruim en het vogelrijk. Vele vogels en zoogdieren vrezen hem. Zijn grootte, 'koninklijk' gedrag en meesterlijke vlucht in de hemel hebben van hem een embleem gemaakt van goden, koningen, keizers, jagers en strijders. De arend staat meestal symbool voor de macht en sterkte (van leiders) en is het symbool van het gezichtsvermogen. In de heraldiek en symboliek wordt de arend vaak adelaar genoemd. In de Europese heraldiek is de arend samen met de leeuw het meest voorkomende wapendier. Tijdens deze stadswandeling zul je de arend een aantal keren tegenkomen

Loop verder tot aan de kruising Westersingel/Eendrachtsplein, steek deze over naar het grote beeld van Santa Claus van Paul McCarthy en vervolg de route rechtdoor over de Oude Binnenweg. De Oude Binnenweg is de enige nog bestaande vooroorlogse winkelstraat in het centrum van Rotterdam. Verderop links zie je boven het pand van Oude Binnenweg 115B mozaïeken in Jugendstil stijl.

7. Mozaïeken van uilen en slangen op voormalige apotheek

Oude Binnenweg 115B

De mozaïeken houden verband met de apotheek die hier vroeger was. De eerste apotheek vestigde zich hier in 1885. In de mozaïeken zijn uilen, slangen en de schaal van Hygieia te herkennen. Hygieia is de Griekse godin van de gezondheid, properheid en hygiëne. Ze wordt vaak afgebeeld met een slang, het symbool van gezondheid, geneeskraft, vernieuwing en verjonging. De uil staat symbool voor wijsheid.

lets verder aan de rechterkant, voor het pand op nummer 122, zie je het beeld van de hond Fikkie. Fikkie staat afgebeeld op de voorkant van deze wandelroute.

8. Fikkie (1963)

Joekie Simak, Oude Binnenweg 122

Fikkie werd in 1963 door het Rotterdamsch Studenten Corps (RSC) aangeboden aan de stad ter ere van het 50 jaar bestaan van het RSC. De hond is van het 'vuilnisbakkenras' en stond volgens het RSC symbool voor 50 jaar de beest uithangen. De drol voor Fikkie, gemaakt door kunstenaar Hans Citroen, is pas in het kader van de actie 'Rotterdam schoon' toegevoegd. In 1999 heeft het RSC Fikkie, als symbool van de jonge hond, officieel geadopteerd. Zo is Fikkie verzekerd van een goede en blijvende verzorging.

Op nr. 120 bevindt zich café Timmer, het oudste café van de Oude Binnenweg (sinds 1875). Onderaan de dakrand zie je leeuwenkoppen. Loop nu alsmar rechtdoor over de Oude Binnenweg. Kijk voordat je de Karel Doormanstraat bij het zebrapad oversteekt nog even naar links waar bovenaan het gebouw een gevelsteen van de 'Tijd' is (een oude man met een zandloper).

Steek daarna rechtdoor het Binnenwegplein over tot je niet verder kunt en ga dan links. Je ziet een groot bruin bakstenengebouw met een groen dak. Hier bevond zich vroeger de Rotterdamsche bank. Bovenaan de gevel zie je onder de dakrand diverse reliëfs. Loop langs het gebouw naar de andere zijde om de andere ornamenten te bekijken.

9. Ornamenten op de voormalige Rotterdamse bank (1949)

Gerard Héman (1914 - 1992), Coolsingel 119

Dit gebouw is één van de eerste gebouwen dat is gerealiseerd in het kader van de wederopbouw van Rotterdam. Het pand is voorzien van veel ornamenten. Onderaan de dakrand zijn diverse reliëfs die verwijzen naar de zee en scheepvaart: vissen, zeepaarden, octopussen, zeeslangen, flamingo's, schelpen en schepen.

Op de linker gevelhoek van het pand (waar je als eerste langsloopt), zie je het wapen van Rotterdam gedragen door twee leeuwen en daarboven de Griekse god

van de zee, met zijn drietand en een zeemeermin.

Het reliëf boven de hoofdingang betreft een voorstelling van Mercurius, de god van de handel, reizigers en winst. Links van hem staat een vrouwelijke personificatie van de zeevaart en rechts een mannelijke personificatie van de industrie.

De reliëfs beneden, links en rechts van de hoofdingang, symboliseren bedrijfstakken waar de Rotterdamsche bank in investeerde. Het reliëf links met de stier en pauw symboliseert Landbouw en Veeteelt, het reliëf rechts met het zeepaard, meeuwen en een zeeslang de Zeevaart en Visserij.

Mercurius

Mercurius is een figuur uit de Romeinse mythologie. Hij is de god van de handel, reizigers en winst. In veel steden kom je hem tegen, ook in Rotterdam dat van oorsprong veel handel dreef met overzeese gebieden. Mercurius wordt meestal afgebeeld met zijn staf met twee slangen. Deze staf wordt caduceus genoemd. Deze staf symboliseert als geheel vrede, bescherming, genezing en eenheid. De slangen staan voor alle tegengestelde principes die een rol spelen in het universum: mannelijk- vrouwelijk, zon-maan, ziel-geest. De staf zelf staat voor de as tussen de hemel en de aarde, boven en beneden.

Mercurius is de equivalent van Hermes, de god van handel, verkeer en reizigers uit de Griekse mythologie. Mercurius zul je tijdens deze stadswandeling een aantal keren ontmoeten.

Bovenop het gebouw op de dakrand (het beste te zien vanaf een afstand) staat een beeldhouwwerk met twee paarden en mensen. Dit werk verwijst naar Vrede, Vruchtbaarheid en Welvaart (linkerdeel) en Oorlog, Dood en Waanzin (rechterdeel).

Op de rechter gevelhoek is, vooruitlopend op de fusie tussen de Rotterdamsche en Amsterdamsche bank, het wapenschild van Amsterdam aangebracht. Het wordt gedragen door twee leeuwen. Daarboven zie je links Dionysos (Griekse god van de wijn) en Demeter (Griekse godin van de landbouw).

Tegen de rechter gevelhoek hangt het kunstwerk Vrede en welvaart met een naakte vrouw en duif.

10. Vrede en welvaart (1953)

Piet Starreveld (1911 - 1989), Coolsingel 119

De vrouw staat symbool voor welvaart en heeft een vredesduif op de vingertoppen van haar rechterhand. Aan haar voeten is een verhalende voorstelling aangebracht met van links naar rechts een smid, een zaaier, een paard, een ploeger en een vrouw die schoven wegdraagt. Deze figuren verbeelden de voorspoed die de stad en het land om zich heen verwachten of zagen in de naoorlogse jaren en waar de bank mede aan zou bijdragen.

Met je rug naar de Rotterdamse bank toe steek je over naar de andere kant van de Coolsingel via het zebrapad. Ga aan de overkant naar rechts en vervolgens de eerste straat links, de Bulgersteyn in. Ga aan het einde rechts de Korte Hoogstraat in. Je staat nu voor het enige pand uit de 17^e eeuw dat bewaard is gebleven in Rotterdam: het Schielandshuis.

11. Schielandshuis (1665)

Pieter Rijcx (circa 1630 - 1674) en Heynrick Jansz, Korte Hoogstraat 31

Het Schielandshuis is gebouwd tussen 1662 en 1665 in opdracht van het Hoogheemraadschap Schieland. Het was bestemd als bestuurs- en logeergebouw van het Hoogheemraadschap. In 1840 verkocht het Hoogheemraadschap het gebouw aan de gemeente Rotterdam. Het gebouw heeft een barokke voorgevel. Boven de entree is een arend te zien, in de heraldiek adelaar genoemd, die het gekroonde wapen van het Graafschap Holland met de rode leeuw vast houdt.

Het gebied van het graafschap kwam ongeveer overeen met de huidige provincies Noord-Holland en Zuid-Holland. Het wapen van Holland vormde de basis voor het wapen van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Het wapen is ook een

inspiratiebron geweest voor het huidige wapen van de provincie Zuid-Holland dat er erg op lijkt.

12. Willem IV Graaf van Henegouwen te paard (1990)

Willem Verbon (1921 - 2003), Korte Hoogstraat 31

De ridder op het paard voor het Schielandshuis is Willem IV Graaf van Henegouwen, de man die op 7 juni 1340 aan Rotterdam stadsrechten verleende. Het beeld werd op deze plek geplaatst bij het herdenken van 650 jaar stadsrechten.

Vervolg de Korte Hoogstraat en ga links (bij nr. 555). Je bent nu op de Blaak, dat van origine 'blinkend water' betekent (blaken: blinken, schitteren). Loop rechtdoor langs het fietspad tot aan de verkeerslichten. Aan de overkant van de weg zie je drie imposante panden in traditionalistische stijl. Ze moesten door hun stevige uitstraling vertrouwen schenken en betrouwbaarheid uitstralen. Op het meest linkse pand zie je een paard. Steek de Blaak over en ga rechts naar Blaak 40 waar nu de Kamer van Koophandel is gevestigd en loop tot aan de ingang.

13. Voormalige Amsterdamsche Bank/Incasso-bank (1950)

Nel Klaassen (1906 -- 1989), Blaak 40

De entree van dit gebouw is zowel aan de linker- als rechterzijde versierd met reliëfs van dieren en fabeldieren. Typisch voor fabeldieren is dat ze vaak een hybride vorm hebben: het zijn kruisingen tussen mens en dier of tussen dieren onderling. Tussen de fabeldieren zijn o.a. een draak, pegasus, griffioen en eenhoorn te ontdekken.

De (fabel)dieren staan op een magische bonenstaak die uit een pot groeit. Ze zijn hier waarschijnlijk niet alleen decoratief aangebracht als tegenhanger van de zakelijke architectuur, maar dienen ook als symbolisch 'afweermechanisme' ter bescherming van de bank en dragen daarmee bij aan de betrouwbaarheid van de bank.

De bonenstaak symboliseert mogelijk dat je eerst moet zaaien voordat je kunt oogsten voordat je kunt oogsten en de ambitie van de bank om tot aan de hemel te willen groeien. De drie gebeeldhouwde duiven bovenaan de entree verbeelden de vrede.

Ga nu links en loop over het Plein 1940, waar het beeld 'De Verwoeste Stad' van Ossip Zadkine uit 1953 staat, naar de Wijnstraat. Steek deze straat over naar de Wolfshoek en ga daar aan het einde voor het water links de Wijnhaven in. Bij de volgende kruising ligt rechts de Regentessebrug.

14. Leeuwen, arenden en dolfijnen op de Regentessebrug (1898)

Simon Miedema (1860 – 1934)

De Regentessebrug is vernoemd naar de regentes Emma. De brug is de enige tastbare herinnering aan de vooroorlogse grandeur van de Wijnhaven. De brug is geïnspireerd op de monumentale 19de-eeuwse Parijse bruggen over de Seine. Op de hoeken van de brug zijn vier bronzen leeuwen aangebracht. Twee leeuwen hebben het wapenschild van het Koninkrijk der Nederlanden vast (leeuw met kroon, zwaard en een bundel van 7 pijlen) en twee leeuwen hebben het persoonlijk wapen van Emma van Waldeck-Pyrmont vast. Op de vier lantaarns op de brug zijn arenden te herkennen en op de pijlers van de brug dolfijnen, die vroeger vaak als vissen werden afgebeeld.

Aan de andere kant van de brug zie je een leeuw die uit een transformatorhuisje probeert te kruijen en een vliegende arend.

15. Transformatorhuisje met leeuw en arend (2006)

Cornelis Krieken

De 'aankleding' van dit transformatorhuisje komt overeen met de thematiek van de brug (leeuw en arend), maar contrasteert er ook mee. Dit blijkt uit de kleur en de dynamische vorm van de leeuw die naar de leeuwen op de brug lijkt te willen toegaan.

Draai om en loop over de brug via de Posthoornstraat terug naar de Blaak en ga daar rechts. Direct op de hoek bevindt zich de ingang van de voormalige Nederlandsche Handels Maatschappij.

16. Voormalige Nederlandsche Handels Maatschappij (1950)

Nel Klaassen (1906 - 1989), Blaak 34

De Nederlandsche Handels Maatschappij (NHM) had als doel om de handel te bevorderen en de industrie en scheepvaart te financieren. De entree is gemarkeerd met een voornaam portaal, van kunstenaar Nel Klaassen, waarin het embleem van de NHM is verwerkt.

Het hele portaal symboliseert welvaart. Te zien zijn Mercurius met zijn slangenstaf en de godin Fortuna met de hoorn des overvloeds. Deze hoorn stamt oorspronkelijk uit de Griekse mythologie. De hoorn zou afkomstig zijn van de geit Amalthea die Zeus zoogde op Kreta. Mercurius en Fortuna zijn omringd door vogels op de grond en in de lucht.

Het jaartal 1824 verwijst naar de oprichting van de NHM op initiatief van Koning Willem I. Op de luifel van de entree zijn twee groepen meerminnen aangebracht, eveneens van Nel Klaassen. En op het hekwerk daaronder zijn vissen, zeepaardjes en duiven te zien. Al deze elementen hebben een link met de zeevaart.

Verderop zijn boven de kleinere entree van het gebouw (voormalige personeelsingang) twee vrouwenbeelden te zien, die de deugden voorzichtigheid (links vrouw Prudentia met spiegel) en trouw (rechts rouw met hond op de arm) symboliseren. Het zijn deugden die van het personeel werden verwacht.

Loop verder naar het volgende pand, Blaak 28.

17. Twentse Ros op de voormalige Twentsche Bank (1950)

Cor van Kralingen (1908 - 1977), Blaak 28

Bovenop dit gebouw van de voormalige Twentsche Bank staat het kalkstenen beeld van een paard: het Twentse ros. Het Twentse ros staat in de vlag van Twente. Dit witte ros is hoogstwaarschijnlijk afkomstig van de Saksen, die het als een edel dier beschouwden. Het Twentse ros stond aan de wieg van het opkomende streekbewustzijn in de jaren twintig. Voor het paard ligt een vis.

Onder het ros is het stadswapen van Rotterdam aangebracht met daaronder de tekst 'Sterker door strijd'. Boven de entree van het gebouw is het wapen van Amsterdam aangebracht dat wordt vastgehouden door twee leeuwen, met daartussen de tekst 'Heldhaftig, vastberaden en barmhartig'. Dit wapen verwijst naar de vestigingsplaats van de Twentsche Bank sinds 1861.

Vervolg je weg over de Blaak en steek net voorbij de voormalige Twentsche Bank de Blaak via de voetgangsoversteekplaats over naar de Dominee Jan Scharpstraat. Steek vervolgens de Verlengde Nieuwstraat over en ga iets verder rechts de Markthal in. Of neem eerst nog een kijkje bij de reliëfs op de Citykerk Steiger Sint Dominicus (omweg van 200 m). Ga hiervoor links de trap af en de hoek om naar het Hang. Loop 100 meter en links zie je de Citykerk. Loop daarna weer terug naar de Markthal.

18. City Kerk Het Steiger Sint Dominicus met honden en schapen (1960)

Pim van Moorsel en Albert Termote (1887 - 1978), Hang 18

Op de fries (bovenlijst) van de voorgevel van deze kerk staan honden en schapen. De honden verwijzen naar de dominicanen die als bijnaam 'domini canes', de honden van de Heer hebben. De Dominicanen brengen de schapen (de volgelingen van de heer) naar de veilige schaapskooi. De stokjes in het midden van de fries stellen de deuren van de schaapskooi voor.

Links en rechts van de toegangsdeuren zijn twee mozaïeken van *Theo Mols* aangebracht: links de heilige Dominicus Guzman, stichter van de Orde der Dominicanen en rechts Jezus met een lam als de Goede Herder die zich inzet voor zijn schapen. Op de klokkentoren zijn bovenaan (vredes)duiven te zien en daaronder vissen en broden. Deze verwijzen naar het bijbelverhaal waarin Jezus vissen en brood deelt om zijn volgelingen te voeden.

19. Hoorn des Overvloeds in Markthal Rotterdam (2014)

Arno Coenen en Iris Roskam, Dominee Jan Scharpstraat 298

Het plafond van de Markthal toont de 'Hoorn des Overvloeds'. Op een oppervlakte van 11.000 m² zijn groenten, vruchten, bloemen, insecten, vissen en brood te zien. Het kunstwerk is een digitale print waarmee een 3D illusie is gecreëerd. De zon vormt het middelpunt en is als een hoorn des overvloeds, waaruit de natuurproducten op aarde neerdalen.

In het voortraject van de bouw van de Markthal is op de bouwlocatie door ecologen een natuurinventarisatie uitgevoerd om te bepalen welke plant- en diersoorten voorkomen in het gebied rondom de Markthal. Hieruit kwam naar voren dat voornamelijk vleermuizen en gierzwaluwen in de directe omgeving voorkomen. Om beide diersoorten een goede leefomgeving te kunnen bieden zijn nestkasten en slaapverblijven opgenomen in de gevels van de Markthal. Ook is de beplanting in de openbare ruimte afgestemd op de aanwezigheid van deze diersoorten.

Verlaat de Markthal aan de andere zijde (zijde Westnieuwland), ga links en steek de Westnieuwland schuin over richting de hoge grijs met rode bakstenen flat. Ga voor de flat naar rechts en meteen links de Botersloot in. De Botersloot dankt zijn naam aan de zuivelproducten die met schuiten over de Rotte werden aangevoerd naar het aan de sloot gelegen Boterhuis in de stad. Het hoge gebouw direct links (Botersloot 175) was vroeger van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (PTT). De ornamenten boven Botersloot 163/167 herinneren hieraan.

20. Ornamenten op voormalige PTT (ca. 1930)

Hildo Krop (1884 - 1970), Botersloot 163/167

In dit gebouw van de PTT was de telefooncentrale van de Gemeentelijke Telefoon Dienst gehuisvest. Bovenaan het gebouw is een reliëf van de god Mercurius met symbolen die snelheid aangeven: een dolfijn, gevleugelde sandalen (talaria) en een gevleugelde helm (petasus). Links lijkt ook een haan (waakzaamheid) zichtbaar. Het reliëf boven de ingang met de letters PTT toont symbolen van verbinding en transport, waaronder twee paarden.

Loop iets verder tot aan de Nieuwemarkt (rechts) waar het standbeeld 'De Maagd van Holland' staat. Op de Nieuwemarkt vonden vanaf de tweede helft van de 17^e eeuw tot 1853 veemarkten plaats.

21. De Maagd van Holland (1874)

Joseph Graven (1836 - 1877), Nieuwemarkt

Dit standbeeld is opgericht ter herinnering aan de 300ste herdenking van de inname van Den Briel (nu Brielle) door de Watergeuzen op 1 april 1572. Aan de voeten van de Nederlandse Maagd met speer en vrijheidshoed staan vier leeuwen, die ieder een wapenschild vasthouden, het wapen van Rotterdam en dat van Brielle. Daaronder staan vier figuren: (1) een Batavier met een knots, (2) een middeleeuwse poorter met vrijbrief, (3) een Watergeus als verwijzing naar 1572 en (4) een werkman met hamer en tandrad als symbool van het nijvere heden. Daartussen staan waterdieren: twee zwanen en twee vissen die water spuwen.

De maagd staat met haar rug naar het voormalige gebouw van de gemeentebibliotheek. Boven de entree van dit gebouw zie je rechts een Egyptische figuur met een uil.

22. Uil op Erasmus University College (1923)

Joop van Lunteren (1882 - 1958), Nieuwemarkt 1A

De Egyptische figuren boven de ingang symboliseren Kunst en Wetenschap. De uil tussen de handen van de rechtse figuur is hier het symbool van wijsheid, de wijsheid die je uit boeken kunt halen.

Ga nu weer naar de Botersloot en stop op de hoek met de Librijesteeg. Je staat nu schuin voor de voormalige Spaarbank Rotterdam.

Bovenop dit gebouw staan drie 'spaarbeesten'.

23. Spaarbeesten op voormalige Spaarbank Rotterdam (1957)

Aart van den IJssel (1922 - 1983), Botersloot 25

In dit gebouw bevond zich tot in de jaren '70 de Spaarbank Rotterdam die later is opgegaan in de VSB-bank. Verschillende gebeeldhouwde inheemse dieren aan de zijkanten van het gebouw symboliseren 'sparen' en herinneren aan de Spaarbank.

Bovenaan de linkerzijde van het gebouw (Librijesteeg) zie je van voor naar achter een egel, hamster en das.

Loop nu verder over de Botersloot naar de Spaarbankstraat (eerste links) om de

spaarbeesten aan de andere kant van het gebouw te bekijken. Hier staan van voor naar achter een bij, een eekhoorn en een mier.

Ga nu de Spaarbankstraat in en steek vervolgens schuin het Westnieuwland over richting de Laurenskerk (links voor je). Ga voor de kerk rechts en loop naar de voorzijde van de Laurenskerk om de bronzen toegangsdeur te bekijken. Op de kerktoeren is het wapen van Rotterdam afgebeeld met vier kleine leeuwen.

24. Toegangsdeur Laurenskerk (1968)

Giacomo Manzù (1908 - 1981), Grotekerkplein 27

De Laurenskerk was het middelpunt van het middeleeuwse Rotterdam en is het enige gebouw dat deels resteert in Rotterdam uit deze periode. De kerk werd na het bombardement op 14 mei 1940 heropgebouwd.

De onderzijde van de deur verbeeldt oorlog en de bovenzijde vrede. Aan de binnenzijde van de deuren zijn twee diersymbolen weergegeven. Op de rechterdeur staat een pelikaan met jong. De pelikaan is hier niet traditioneel afgebeeld, zoals vaak in de christelijke kunst. Het jong drinkt namelijk geen bloed uit de opgeprikte borst van de ouder, maar steekt in plaats daarvan zijn snavel in diens bek. Dit symboliseert de opoffering van de Rotterdammers die er alles aan hebben gedaan om de stad na de oorlog weer op te bouwen. Op de linkerdeur staat een vredesduif met jong.

Steek nu, als je met je rug naar de ingang van de kerk staat, het Grotekerkplein over naar de Delftsevaart (rechts voor je). Steek de metalen brug over (vanaf de brug zie je links in de verte nog de Citykerk Het Steiger Sint Dominicus met aan de bovenzijde honden en schapen (zie nr. 18) en loop rechtdoor over het 2e Westewagenhof. Ga dan rechts de Westewagenstraat in en blijf aan de rechterzijde van de straat lopen. Recht voor je bovenaan de gevel van een hoog gebouw zie je een reliëf van een trekpaard met een kind op de rug. Aan het einde van de Westewagenstraat passeer je op het einde links tegen de gevel eerst nog een visvrouw en duivenvrouw.

25. Visvrouw en duivenvrouwtje op het Minervahuis (1942)

Johan van Berkel (1913 - 1956), Westewagenstraat 19-21

Het Minervahuis is het eerste nieuwbouwkantoor in Rotterdam dat na het bombardement op 14 mei 1940 werd opgeleverd. Tegel de gevel staan zeven beelden die herinneren aan figuren uit de oude stad van voor de oorlog. Aan de zijde van de Westewagenstraat: de visvrouw en het duivenvrouwtje (een vrouw die jarenlang voedsel voor de duiven voor de St. Laurenskerk strooide). Aan de andere zijde (zijde Meent) staan: het ballonnenvrouwtje, de scheepsjongen/ketelbink, de harmonikaspieler, de visser en de molentjesman.

26. Reliëf trekpaard met kind (1953)

Gerard Héman (1914 - 1992), Meent 121

Tijdens de Tweede Oorlog werd het oude Stadstimmerhuis aan de Haringvliet vernietigd. Een nieuw Stadstimmerhuis werd daarom gebouwd aan de Meent. Van hier uit werd de wederopbouw van Rotterdam geleid. Het reliëf van het trekpaard met kind symboliseert de wederopbouw en een nieuwe generatie. Trekpaarden werden veelvuldig gebruikt tijdens de wederopbouw om bouwmaterialen te vervoeren. Het kind staat symbool voor nieuw leven, een nieuwe generatie.

Ga aan het einde van de Westewagenstraat links de Meent op. Vanaf de eerste helft van de 15^e eeuw werden op de oorspronkelijke Meent lange tijd paarden-, beesten- en varkensmarkten gehouden.

Loop naar het einde van de Meent en ga rechtsaf de Coolsingel op. Je loopt nu langs het voormalige hoofdkantoor van Rotterdam waarop diverse dierenornamenten zijn te zien.

27. Dierenornamenten op voormalig hoofdkantoor Rotterdam (1922)

Joop van Lunteren (1882 - 1952), Coolsingel 42

Dit gebouw werd tussen 1915 en 1922 gebouwd als hoofdkantoor van Rotterdam met classicistische en art deco-elementen. De architect is Gustav Cornelis Bremer (1888 - 1949). De beeldhouwwerken zijn bedoeld als verrijking van de gevels, maar hebben ook een symbolische betekenis. Ze verbeelden de activiteiten van het voormalige hoofdkantoor en verwijzen naar Rotterdam als handels- en havenstad.

Boven de drie ingangen vind je in het midden een Neptunuskop. Neptunus werd gezien als de Romeinse god van de zee en symboliseert Rotterdam als maritieme stad. Neptunus wordt geflankeerd door twee bizonkopen die de kracht die nodig is om het bedrijf uit te oefenen symboliseren.

Bovenaan het gebouw, boven de ronde ramen, zie je links en rechts een postduif. Daaronder zijn verschillende vakken die de werelddelen verbeelden.

V.l.n.r.: Azië: tijgervel, zijde, porselein en hond (volgens de Chinese dierenriem was 1922 het jaar van de hond), Europa:, man en vrouw met ieder een kind op de maïs.

Links en recht van deze drie werelddelen zijn de elementen verbeeld. Links, v.l.n.r.: vuur (feniks), lucht/elektriciteit (kat en flitsen), het inwendige van de aarde (kobolds en zeeduivels), water (kwallen en vissen).

Rechts, v.l.n.r. vuur (salamanders), lucht (arenden en uilen), het uitwendige van de aarde (slakken en paddenstoelen), water (dolfijnen).

Op de uiteinden van het gebouw staat helemaal links het werelddeel Australië (kangoeroe met jong) en helemaal rechts het werelddeel Afrika (chimpansee).

Op het gebouw zijn ook nog verwijzingen te zien naar transport: aan de voorzijde een stoomschip en een stoomlocomotief, aan de zijde van de Meent een vliegtuig (met 2 uilen en 5 postduiven) en een auto. Tussen het vliegtuig en de auto is een beeldhouwwerk aangebracht dat kunst en wetenschappen (met uil en boeken) symboliseert.

Ga nu rechts de Stadhuisstraat in en bekijk het postkantoor vanaf deze zijde. Direct om de hoek zie je als je omhoog kijkt rechts bovenin v.l.n.r. de voorkant van een vikingschip, twee figuren die Mercurius en Industrie symboliseren en een postkoets met drie paarden.

Loop nu tot halverwege de straat. Hier is de voormalige personeelsingang van het postkantoor. De sluitsteen boven de deur stelt een bijenkorf voor waar een aantal nijvere bijen in trekt.

Bekijk vanaf hier het gebouw aan de andere kant. Dit is de zijkant van het Stadhuis van Rotterdam.

28. Deel A: Dierenornamenten op Stadhuis Rotterdam (1920)

Coolsingel 40

Het Stadhuis is tussen 1914 en 1920 gebouwd naar een ontwerp van Henri Evers (1855 - 1929) in de Beaux-Arts Stijl. Het gebouw zit vol met beeldtaal en symboliek die de functie van het gebouw benadrukt. Het stadhuis heeft naast beelden en hoofden van mensen, ook ornamenten van dieren.

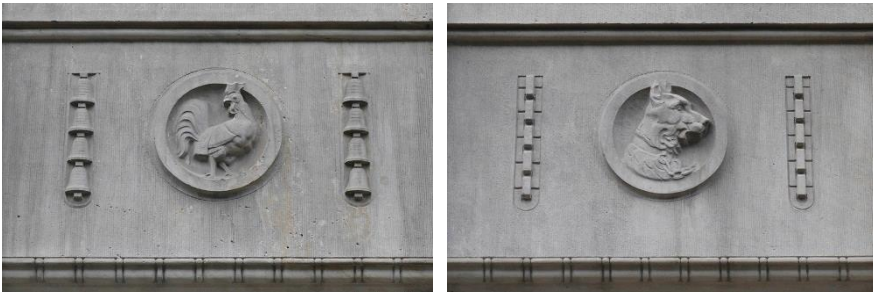
Bovenaan het gebouw zijn overal leeuwenkoppen aangebracht als symbool van macht, kracht en moed. Ze verwijzen naar de functie van het gebouw, maar ook naar de verschillende personen die op het stadhuis zijn afgebeeld. Hieronder worden alleen de dierenornamenten toegelicht, maar het is de moeite waard om op internet de overige ornamenten op te zoeken.

Aan de zijde van de Stadhuisstraat zie je halverwege het gebouw helemaal bovenaan twee raven: Huginn (geheugen) en Muninn (gedachte). Dit zijn de raven van Odin, de oppergod van de Noorse mythologie. Hij is de god van de wijsheid en tovenarij. Zijn twee raven die over de negen werelden rondvliegen, informeren hem over alles wat er gebeurt.

Onder het balkon was de toegang van de voormalige politiepost. De vier hoofden stellen het politiewezen voor. Onder het balkon is links de heilige Hermandad afgebeeld (een oude bijnaam voor de politie) en rechts het hoofd van Medusa met slangen, een monsterlijke figuur uit de Griekse mythologie, als symbool van het kwaad dat moet worden bestreden.

Links en rechts van het balkon zie je vier ornamenten boven de onderste ramen. Links symboliseren de ornamenten met sleutels de sleutels van de stad die worden bewaakt door de haan (met bellen) en door een ruwharige Hollandse herder (met ketting).

De sleutels van de stad zijn in 1811 aangeboden aan Napoleon en in 1813 aan Koning Willem I. Dat is waarschijnlijk de reden dat ze twee keer op het gebouw zijn afgebeeld.

Rechts bewaken en beschermen de haan en de hond de trias politica (gesymboliseerd door de hand met drie opgestoken vingers), de burgers en openbare orde (gesymboliseerd door het heft van een zwaard).

Loop naar de poort links die toegang geeft tot het binnenterrein en de tuin van het stadhuis. Boven de poort zie je een man in een toga. Bij zijn linkerbeen staat een faraohond. Dit beeld symboliseert de '(burger)Plicht'. Of loop eerst naar rechts om de achterkant van het stadhuis te bekijken waar een groot balkon met twee hanen is. Deze hanen verwijzen naar waakzaamheid en bewaakten de arrestantencellen in het gebouw. Ook het reliëf van een ketting op de rand van het balkon verwijst hiernaar.

Links van de poort zie je boven het ronde raam een arend met twee jongen op een nest. Dit verwijst naar de 'les van de arend': een arend dwingt haar jongen te vliegen door zelf het nest te vernielen. Als de moederarend ziet dat de jongen het niet redden vangt zij hen op haar rug op. Dit verwijst naar het vertrouwen dat de burgers moeten hebben in de gemeente, omdat zij haar burgers veiligheid en zorg

zal bieden. Onder het raam is ter decoratie een vis aangebracht die als waterspuwer dient.

Loop nu terug naar de Coolingsingel en ga rechts om de voorzijde van het stadhuis te bekijken. Hier zijn bovenaan dieren op de verschillende wapenschilden te zien. Onder deze wapenschilden zijn links en rechts van de ingang twee ramskoppen aangebracht. Deze symboliseren macht en vastberadenheid. Rammen hebben de reputatie niet vaak te vechten, maar als ze dit doen bejegenen ze de vijand krachtig en onvermoeibaar. Boven de erker aan de rechterzijde, de kamer van de burgemeester, zitten twee arenden.

Kijk nu even naar de andere kant van de Coolingsingel. Links voor je tegen de gevel is een groot mozaïek van Erasmus te paard te zien.

29. Mozaïek van Erasmus te paard (1954)

Louis van Roode (1914 - 1964), Coolingsingel 65

Op dit mozaïek is Erasmus onderweg van Rotterdam naar Basel via de Rijn. In 1521 vermomde hij zich als soldaat en sloot hij zich aan bij een groep huurlingen van Karel V om de landsgrenzen veilig over te komen. Erasmus is geboren in 'Roterodamum' en stierf in 'Incltya Basilea' (Bazel), waar hij lange tijd woonde en zijn belangrijkste werken uitgaf. Het hele mozaïek bestaat uit zo'n 700.000 stukjes Frans en Italiaans glas en bevindt zich op het Holbeinhuis dat werd gebouwd voor Basler Transport Versicherungs Gesellschaft.

Net achter het Stadhuisplein dat je aan de overkant zie, staat het beeld 'Spelende beertjes'. Als je dit beeld wilt zien, steek dan de Coolingsingel bij het zebrapad over en loop daarna weer terug naar het stadhuis (omweg van 250 meter).

30. Spelende beertjes (1956)

Anne Grimdalen (1899 - 1961), kruispunt Korte Lijnbaan/Stadhuisplein

De beertjes staan symbool voor de goede relatie tussen Rotterdam en Oslo. Tijdens de Noorse tentoonstelling die door de Vereniging Winkelpromenade Lijnbaan in 1956 werd georganiseerd, schonk de Noorse ambassadeur dit beeld aan de Vereniging. De Vereniging schonk het beeld vervolgens aan de gemeente Rotterdam die het beeld op zijn huidige plek plaatste.

Ga nu het Stadhuis binnen door de met bronzen zeeduivels versierde deuren. Indien het Stadhuis gesloten is, loop dan langs de voorzijde van het stadhuis en ga rechts het Doelwater in. Net om de hoek zie je een pelikaan met vijf jongen. Dit beeld symboliseert de Armenzorg. Ook kun je er een politieman met hond zien.

Via de poort halverwege de straat kun je de tuin in. Boven de poort staat een man met een zandloper en twee kinderen bij zijn benen. Dit beeld symboliseert 'Tijd'.

31. Deel B: Dierenornamenten op Stadhuis Rotterdam (1920)

Coolsingel 40

In de hal van het stadhuis staat o.a. een groot beeld van David met een gevelde adelaar getiteld 'Sterker door strijd' (gemaakt door Hanke Hans). Het is een geschenk van Koningin Wilhelmina uit 1951. De gevelde adelaar stelt Duitsland voor; vertrappt en verslagen na de Tweede Wereldoorlog. In het glas-in-lood raam is Mercurius met een haan afgebeeld. De haan symboliseert hier waakzaamheid en alertheid.

Boven de zuilen in de hal staan zijn ornamenten die verwijzen naar wetenschap (uil), handel (slangenstaf en ankers), de Rotterdamse scheepvaart (vissen en ankers) en kunst (lier).

Loop door de ontvangsthal rechtdoor naar het binnenterrein en de tuin daarachter.

Het binnenterrein en de tuin van het stadhuis bevatten veel kunst die herinnert aan de oorlog en geschiedenis van Rotterdam. Op de zuilen waar je langs loopt zie je diverse waterdieren. De fontein in het midden van de tuin toont drie kinderen die visserij (kind met visnet), handel (kleine Mercurius met zijn slangenstaf) en techniek (kind met hamer) symboliseren, de voornaamste bestaansbronnen van de stad Rotterdam.

Links van de fontein staat een bronzen beeld van de Romeinse god Neptunus. Rechts van de fontein is een bronzen beeld van Mercurius met zijn twee slangen. Beide beelden zijn gemaakt door Bon Ingen-Housz (1881 - 1953).

Verlaat het binnenterrein weer via dezelfde poort naar het Doelwater (poort aan de zijde van het beeld van Neptunus). Ga links weer terug naar de Coolsingel en vervolgens rechts naar de Hofpleinfontein (nr. 33).

Je kunt er ook voor kiezen om nog langs het kunstwerk te lopen dat herinnert aan de oude Delftse Poort (omweg van 250 m). Steek hiervoor het Doelwater over en ga schuin rechts de Doelstraat in. Recht voor je zie je een oranje stalen poort.

32. Leeuw van voormalige Delftsche Poort (1995)

Cor Kraat, Hoek Haagse veer/Pompenburg

Dit oranje kunstwerk is een reconstructie in staal van de Delftsche poort die zich hier tot 14 mei 1940 bevond. Rond de poort zijn enkele restanten opgesteld die de oorspronkelijke poort sierden, waaronder een leeuw die het stadswapen van Rotterdam flankeerde en die fungeerde als wachter op de Delftsche Poort.

Loop nu langs de rondgevormde bakstenen flat en over de Pompenburg richting het Hofplein. Het Hofplein diende tussen 1853-1875 als veemarkt. Op het plein staat de Hofpleinfontein met verschillende gebeeldhouwde waterdieren.

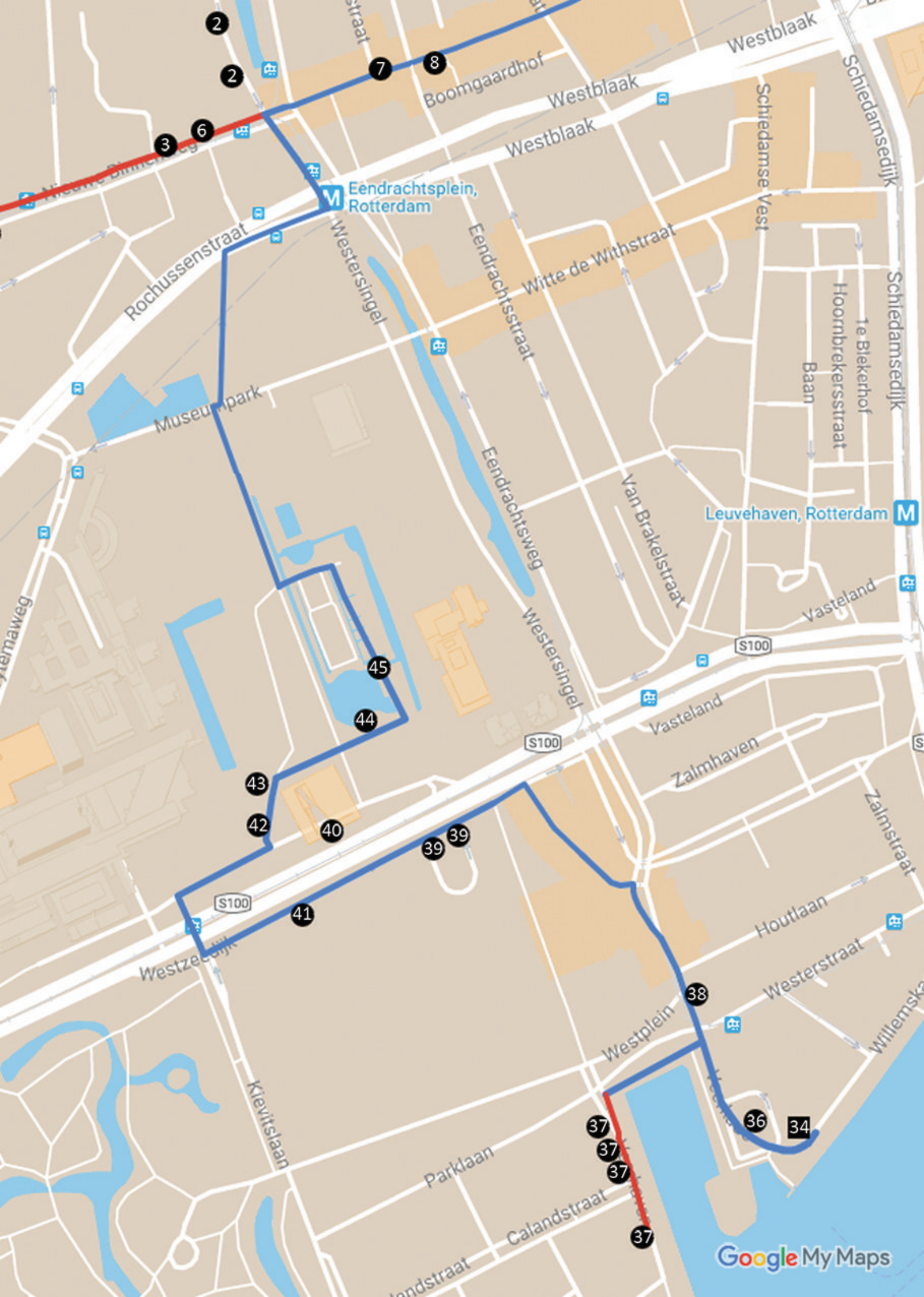
33. Waterdieren op Hofpleinfontein (1955)

Cor van Kralingen (1908 - 1977), Hofplein

Deze fontein is het ontwerp van architect J.R.A. Koops. Op de hoeken van de fontein staan acht gebeeldhouwde waterdieren van Cor van Kralingen. Je ziet er een nijlpaard, krokodil met eend, pad, zeeslang, octopus, zeepaardje, kreeft en vissen. Deze waterdieren sierden het Hofplein al voor de plaatsing van de fontein. De fontein is een geschenk van het scheepvaartbedrijf Ph. Van Ommeren aan de stad.

Vervolg de weg rechtdoor over het Weena. Deze loop je helemaal af richting het NS-station Rotterdam Centraal. Als je aan de rechterzijde van het Weena gaat lopen loop je nog langs vier abstracte kunstwerken: 'Standing figure', 'Seated Woman' en 'Reclining Figure' en 'Belichaamde eenheid'. Aan de overkant zie je nog het gouden beeld Flora. Iets verderop rechts is het NS-station.

Eendrachtsplein, Rotterdam

Leuvehaven, Rotterdam

Google My Maps

2

2

3

6

7

8

45

44

43

42

40

39

39

41

38

37

37

37

37

36

34

LANGE ROUTE 7 KM

Start Wereldmuseum, Willemskade 22-25

Bereikbaarheid startpunt: www.wereldmuseum.nl

34. Wereldmuseum (1851)

Willemskade 22-25

Op het smeedijzeren balkon van het Wereldmuseum op nr. 25 zijn zeepaarden (hippocampus) en afbeeldingen van Triton afgebeeld. Beiden zijn afkomstig uit de Griekse mythologie.

Zeepaarden zijn de maritieme tegenhangers van het paard. Ze hebben het hoofd en de voorpoten van een paard, maar in plaats van hoeven hebben ze zwemvliezen. De manen zijn vervangen door vinnen en de staart is die van een dolfijn. Triton is half mens en half vis en rijdt over het water met paarden en zeemonsters. Hij is de zoon van Poseidon en Amphitrite. Op de top van de hoektoren staat een goudkleurige zeemeermin. De versieringen op het balkon en gebouw herinneren aan het voormalige clubgebouw van de Koninklijke Yachtvereniging dat hier van 1851 tot 1882 was gevestigd.

Boven de gevel van nr. 23 uit 1904 zijn diverse tegeltableaus met daarop activiteiten van handel, scheepvaart en industrie aangebracht. Eén van de tableaus toont een visser en herder die vis en wol ruilen.

Draai je nog even om naar de Nieuwe Maas en kijk naar links waar je de Erasmusbrug ziet.

35. Erasmusbrug: de Zwaan (1996)

Ben van Berkel

Deze 284 meter lange lichtblauwe brug heeft een 139 meter hoge geknikte asymmetrische stalen pyloon waaraan de brug de bijnaam 'De Zwaan' dankt.

36. Calandmonument (1906)

Henri Evers (1855 - 1929) en Arend Odé (1865 - 1955), Veerkade

Dit monument is ter nagedachtenis aan ingenieur Pieter Caland (1826 - 1902) die de Nieuwe Waterweg, de verbinding met zee, ontwierp. De Nieuwe Waterweg werd aangelegd tussen 1866 - 1872. Aan de voorzijde van het monument zijn twee kinderen op een boot te zien die ieder een olijftak vasthouden (symbool voor vrede). De kinderen symboliseren de scheepvaart die zorgt voor handel en nijverheid. Op de voorzijde van de boot is een ramskop te zien. Die symboliseert kracht en moed.

De gevleugelde vrouwenfiguur bovenop het monument houdt de gevleugelde staf van Mercurius met twee slangen (caduceus) omhoog, het herkenningsteken van de handel. Op pagina 4 vind je meer uitleg over Mercurius.

De leeuwenkoppen dienen als waterspuwers. Leeuwenkoppen zul je tijdens deze wandeling vaker zien op gebouwen. Ze staan symbool voor waakzaamheid, kracht en moed. Zie ook de uitleg over de symboliek van de leeuw op pagina 1.

Loop door tot het einde van de Veerkade en ga voor de kruising links over het zebrapad het Westplein op, je loopt nu om de haven heen, naar de Veerhaven 2. Hier staat op de hoek het Scheepvaarthuis met op het dak de tekens van de Dierenriem.

37. Scheepvaarthuis (1909)

Veerhaven 2

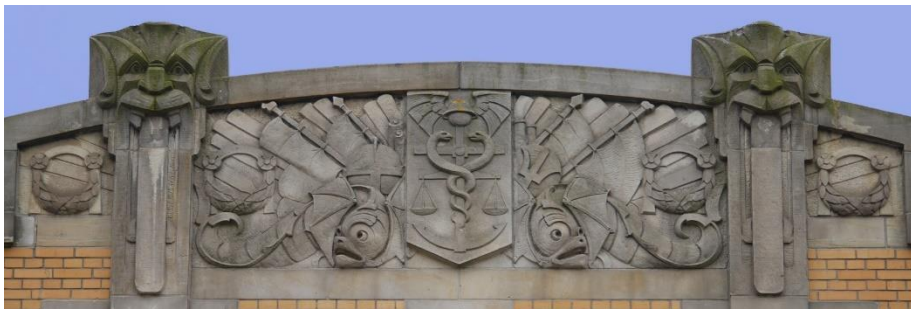
Dit gebouw is gebouwd voor redersbedrijf Goudriaan. Op de daklijst staan twaalf bronzen beelden met tekens uit de dierenriem. De tekens van de dierenriem verwijzen naar de sterrenbeelden die voor de navigatie van de scheepvaart belangrijk waren.

Onderaan op de gevel zijn diverse dierenornamenten aangebracht. Links van het balkon zie je een uil (wijsheid) en rechts een arend (macht, kracht). Boven de ramen op de begane grond zie je vlinders, libellen en slakken. Links en rechts bij de toegangsdeur zie je een salamander. Deze dieren verwijzen mogelijk naar de vier elementen die de scheepvaart moet trotseren: lucht (vlinders), land (slakken), vuur (salamanders) en water (libellen).

Als je wilt kun je nog meer dierenornamenten op gebouwen aan de Veerhaven bekijken:

- Veerhaven 4: Dock Art Gallery: mozaïeken van vissen en vogels
- Veerhaven 7: Dit pand is gebouwd in opdracht van de rederij Rotterdamse Lloyd tussen 1907 en 1909. Bovenaan zie je een reliëf met de gevleugelde staf van Mercurius met twee slangen rondom een anker en twee vissen.

Mercurius zelf staat als 'boegbeeld' op de hoek van het pand. Bovenaan het gebouw zijn ook leeuwenkoppen als bewakers van het pand afgebeeld.

- Veerhaven 14-15: Dit kantoor voor transportonderneming Van Uden werd in 1916 ontworpen. In de gevel zie je Art Nouveau elementen met veel verwijzingen naar de zee en de scheepvaart: zeepaardjes, vissen, een scheepsboeg, vogels en dolfijnen.

Loop nu weer terug langs de haven richting de Veerkade en ga links via het zebrapad het Westplein op. Aan je rechterzijde staat het grote bakstenen Atlantic Huis.

38. Atlantic Huis (1930)

Willem Coenraad Brouwer (1877 - 1933), Westplein

Het Atlantic Huis is één van de eerste bedrijfsverzamelgebouwen in Nederland en één van de eerste gebouwen dat werd voorzien van een parkeergarage. De handel vanuit het gebouw was gericht op Amerika. Bij de entree is dit gesymboliseerd door de beelden van Mercurius te midden van wolkenkrabbers en Neptunus, de Romeinse god van de zee.

Vervolg je weg: het Westplein gaat over in de Van Vollenhovenstraat. Houd verderop bij de V-splitsing links aan. Onderweg passeer je een aantal panden met dierenornamenten, o.a. nr. 33/31 (leeuw bovenaan de gevel en een goudkleuring uithangbord van een koninklijke vrouw op een paard), nr. 23 (uil bovenaan) en nr. 15 (leeuwenkoppen). Loop door tot het einde van de Van Vollenhovenstraat en ga links de Westzeedijk op. Loop door tot het Koningin Emmaplein dat tussen 1888 en 1891 is gebouwd. Dit plein werd vroeger het Rijkeluishofje genoemd. Er woonden reders, bankiers, assuradeuren en kooplieden.

39. Wapenschilden en beeldhouwwerken met een kalkoen (1891)

Hoek Westzeedijk 98/Koningin Emmaplein

Op de hoek van het woonhuis aan de Westzeedijk 98 staan drie wapenschilden. Het middelste schild is het wapen van het Koninkrijk der Nederlanden. De leeuw op het wapenschild houdt een zwaard en een bundel van zeven pijlen vast. De leeuw staat symbool voor kracht en bescherming. De zeven pijlen staan symbool voor de zeven provinciën en symboliseren samenwerking uit de tijd dat Nederland de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden heette.

Het wapenschild links is van de gemeente Rotterdam en het wapenschild rechts is van de voormalige gemeente Delfshaven (haring).

Direct om de hoek is een beeldhouwwerk met vier putti (mollige kinderfiguren) en een kalkoen.

De afbeelding betreft een symbolische voorstelling van welvaart als gevolg van de handel. Aan de overzijde in de zijmuur van Westzeedijk 102 is hetzelfde beeldhouwwerk aangebracht.

Loop door over de Westzeedijk. Aan de overkant zie je de Kunsthal met op het dak het kunstwerk 'Kameel met Begeleider'.

40. Kameel met Begeleider (1992)

Henk Visch, Westzeedijk 341

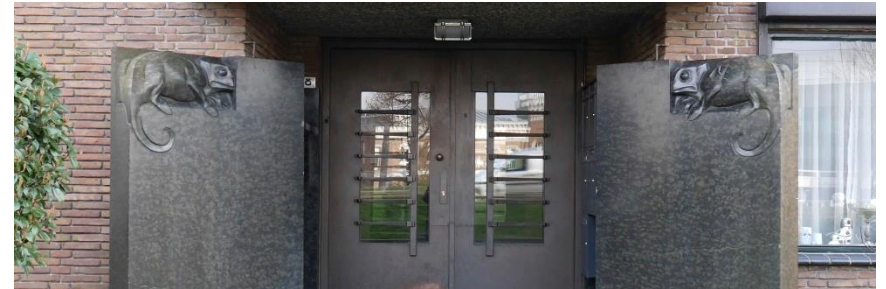
Het idee was om in 1990 rond de te bouwen Kunsthal een blauwe betonwoestijn te creëren met daarin de kameel. Het thema van 'kameel en begeleider' daarin exotisch, vervreemdend en misplaatst zou zijn, doordat het verwijst naar een wereld waar andere voorstellingen en gewoonten heersen. De kunstenaar wilde namelijk met zijn kunstwerk de flexibiliteit van de verbeelding toetsen, zonder dat daarbij de band met de realiteit wordt verbroken of versterkt. Vanwege praktische bezwaren werd de blauwe woestijn niet gerealiseerd, maar door het beeld op het dak van de Kunsthal te plaatsen werkte dit ook vervreemdend.

Loop weer verder over de Westzeedijk. Verderop, ter hoogte van nummer 124, zie je tegen de gevel een grote stenen uil.

41. Dierenornamenten op Woonflat Westzeedijk (1929)

Johan Coenraad Altorf (1876 - 1955), Westzeedijk 120-126

De uil lijkt hier symbolisch geplaatst om het achterterrein van de monumentale woonflat te bewaken en beschermen. De flat met 24 appartementen is gebouwd in de stijl van de nieuwe Haagse School. Bij iedere entree zijn dierenreliëfs aangebracht op de muren van Hessisch diabaas: een kraanvogel (entree 1), kameleons (entree 2) en een haan en gans (entree drie). Deze dieren beschermen en bewaken de entrees van de flat.

Steek verderop de Westzeedijk over bij het zebrapad voor het witte complex van het Erasmus MC. Ga aan de overkant rechts en loop links via de trap of helling de dijk af richting de Kunsthal. Links beneden zie je drie grote konijnen in het gras naast het Natuurhistorisch Museum Rotterdam.

42. Drie konijnen in het gras (2003)

Tom Claassen, plantsoen naast Westzeedijk 345

Toen de Kunsthal in 2003 tien jaar bestond, gaf de Kunsthal de stad Rotterdam dit kunstwerk cadeau.

Loop tussen het Natuurhistorisch Museum Rotterdam en de Kunsthal door. Net voorbij het museum zie je een grote zwarte kraai.

43. Zwarte Kraai (2006)

Florentijn Hofman, Westzeedijk 345

Deze kraai fungeert niet alleen als kunstwerk, maar ook als vogelverschrikker om te voorkomen dat vogels zich doodvliegen tegen de spiegelende glazen gevel van het museum. De kunstenaar heeft zich bij het maken van het kunstwerk laten inspireren door een oud Zuid-Hollandse mythe over de Zwarte Kraai. De mythe luidt: 'Een oudere vrouw, wonend op een Schevenings hofje, hoorde in een stormnacht drie maal op het raam tikken. Ze haastte zich naar buiten en zag een kraai wegvliegen. In dezelfde stormnacht verging de logger waarop haar zoon voer.'

Loop nu richting de brug en ga voor de brug rechtsaf. Blijf rechtdoor lopen tot aan het gedenkteken van Gerrit de Jongh bij het water om dit van dichtbij te bekijken.

44. Paard in Gedenkteken Gerrit de Jongh (1935)

Leendert Bolle (1879 -- 1942), Museumpark

Dit gedenkteken herinnert aan Gerrit J. de Jongh (1845-1917) die van 1879 tot 1910 directeur Gemeentewerken in Rotterdam was. Hij is bekend geworden door de havenuitbreidingen die onder zijn leiding zijn gerealiseerd. Het bronzen hekwerk bestaat uit verhalende episodens over het dagelijks bedrijf van Gemeentewerken, inclusief een werkpaard.

Vanaf het monument loop je verder door en ga je aan het einde links. Je loopt naar een wit houten hek waar twee leeuwen op de muur staan.

45. Leeuwen op ingang hek Museumpark

Museumpark zijde Westersingel

Dit toegangshek is afkomstig van de voormalige 17e eeuwse boerderij Muyden. Deze boerderij stond in Kralingen, maar is door de bouw van de Brienoordbrug in 1958 gesloopt. Het toegangshek is in het Museumpark weer opgebouwd. Twee leeuwen flankeren de poort als bewakers.

Loop door het hek rechtdoor en ga aan het einde links. Aan je rechterhand zie je diverse kunstwerken in de tuin van het museum Boijmans Van Beuningen waaronder een aantal arenden. Loop over de brug, ga rechts en loop langs het museum naar de weg (deze weg heet ook Museumpark). Steek de weg over en loop schuin rechtdoor de Jongkindstraat in. Ga aan het einde rechts de Rochussenstraat in. Verderop steek je deze over via het zebrapad. Vervolg de weg over het Eendrachtsplein tot aan het Hermesplantsoen (kruising Nieuwe en Oude Binnenweg).

Je hebt hier de keuze om rechts de Oude Binnenweg op te gaan (lees hiervoor verder vanaf nummer 7) of ga links de Nieuwe Binnenweg op. Je maakt dan een omweg van 800 meter om een aantal dierenornamenten te zien (zie de beschrijving onder nummer 3 t/m 6).

COLOFON

Dit is een uitgave van [Het Dierenmuseum](#).

Redactie: Henny van Rij en Jolanda Rovers

Fotografie: Henny van Rij

Vormgeving: Harry van Oers

Heb je nog vragen of opmerkingen?

Of ben je geïnteresseerd in een lezing over dierenkunst op straat?

Mail dan naar info@dierenmuseum.nl of kijk op www.dierenmuseum.nl

©Dierenmuseum 2016